II. SPRAWOZDANIE

SZKOŁY PRZEMYSŁOWEJ UZUPEŁNIAJĄCEJ

W BOCHNI

za rok szkolny 1892

(od 15/9 1891 — 18/5 1892).

KRAKOW.

Nakładem Szkoły przemysłowej w Bochni.

CZCIONKAMI DRUKARNI ZWIĄZKOWEJ W KRAKOWIE

pod zarządem A. Szyjewskiego.

1892.

II. SPRAWOZDANIE

SZKOŁY PRZEMYSŁOWEJ UZUPEŁNIAJĄCEJ

W BOCHNI

za rok szkolny 1892

(od 15/9 1891 — 18/5 1892).

KRAKÓW.
Nakładem Szkoły przemysłowej w Bochni.
CZCIONKAMI DRUKARNI ZWIĄZKOWEJ W KRAKOWIE
pod zarządem A. Szyjewskiego.
1892.

I. Kronika Szkoły.

Uzupełniająca Szkoła przemysłowa w Bochni, założona w r. 1891, istnieje obecnie rok trzeci.

Szkoła liczyła w bieżącym roku szkolnym trzy klasy: jednę kursu przygotowawczego a dwie kursu przemysłowego.

Na kursie przygotowawczym było tylko 5 uczniów prawie analfabetów, inni uczniowie uczęszczali przed wpisem do szkoły uzupełniającej przemysłowej do szkół ludowych.

Nauka odbywała się w ubikacyach tutejszej miejskiej szkoły ludowej żeńskiej, stósownie urządzonych i oświetlonych.

Rok szkolny rozpoczęto 15 września 1891 r. a zakończono 15 maja 1892 r. Skład grona nauczycielskiego, wydziału i rozkład nauki podajemy poniżej.

Stałą dotacyą szkoły daje Gmina m. Bochni, Wysoki Rząd i Wysoki Wydział krajowy; jednorazowemi subwencyami po 100 złr. wsparły fundusze szkoły: Kasa oszczędności miasta Bochni i Rada powiatowa bocheńska.

Co do frekwencyi uczniów z przykrością stwierdzić trzeba, że uczęszczanie do szkoły nietylko jest ciągle nieregularne, ale nadto także i w tym roku panowie majstrowie i przemysłowcy wcale nietylko nie popierali szkoły chętnem wysyłaniem wszystkich swych terminatorów na naukę, ale owszem wprost ociągali się z wpisywaniem ich do szkoły wbrew przepisom §§ 75 i 100 ustawy przemysłowej.

Upominania ze strony kierownika i wydziału szkolnego oraz Magistratu są zwykle bezowocne i zachodzi konieczność użycia środków przymusowych za pośrednictwem Świetnego c. k. Starostwa jako władzy przemysłowej.

Najskuteczniejszym środkiem zapewnienia i uregulowania frekwencyi byłoby wydanie ustawy, iż żaden terminator bez świadectwa z ukończonego 2-letniego kursu przemysłowego, w miastach gdzie szkoła istnieje, wyzwolonym być ani też koncesyi na samoistne prowadzenie rzemiosła uzyskać nie może.

II. Skład Wydziału szkolnego.

Przewodniczący:

1. Dr. Antoni Leonard Serafiński, adwokat i burmistrz bocheński.

Członkowie:

2. Jakób Michnik, kupiec, delegat rady miejskiej.
3. Marek Gatty, aptekarz, wiceburmistrz, delegat rady m.
4. Henryk Machnicki, profesor gimnazyalny, członek rady miejskiej, kierownik szkoły.
5. Jędrzej Pawulski, majster ślusarski, członek rady miejskiej, delegat pp. rękodzielników miejscowych.

Delegaci Wysokiego Wydziału krajowego i c. k. Rządu dotąd jeszcze nie zostali zamianowanymi.

III. Grono nauczycielskie.

Kierownik szkoły:

1. Henryk Machnicki, profesor gimnazyalny.

Nauczyciele:

2. Michał Szklarz, profesor gimnazyalny w Bochni, uczył rachunków, stylistyki przemysłowej i buchalteryi w obu klasach kursu przemysłowego.
3. Ks. Jan Wnękowicz, katecheta szkół ludowych w Bochni, uczył religii we wszystkich trzech klasach.
4. Wiktoryn Hostynek, nauczyciel szkół ludowych w Bochni, uczył rachunków na kursie przygotowawczym.
5. Józef Kozłowski, nauczyciel szkół ludowych w Bochni, uczył języka polskiego na kursie przygotowawczym.
6. Jan Łukowski, nauczyciel szkół ludowych w Bochni, uczył języka polskiego na kursie przemysłowym.
7. Jan Różański, nauczyciel szkół ludowych w Bochni, uczył rysunków we wszystkich klasach obu kursów.

Były nauczyciel M. Kronenberg został przeniesiony z Bochni, a Wydział szkolny mianował Józefa Kozłowskiego w jego miejsce do nauki języka polskiego.

IV. Zestawienie uczniów ze względu na zawody.

Zapisanych było na obu kursach:

1.	Szewców	27
2.	Stolarzy	18
3.	Ślusarzy	10
4.	Krawców	7
5.	Kowali	3
6.	Tokarzy	3
7.	Rzeźników	3
8.	Kupców	2
9.	Blacharzy	2
10.	Malarzy	2
11.	Księgowiązów	2
12.	Fryzyerów	2
13.	Powroźników	2
14.	Mechaników-rusznikarzy	2
15.	Piekarzy	1
16.	Kamieniarzy	1
17.	Kuśnierzy	1
18.	Złotników	1
19.	Rymarzy (wyścielaczy)	1
	Razem	90

V. Zestawienie uczniów ze względu na wyznanie.

Katolików	82
Żydów	8
Razem	90

VI. Zestawienic uczniów ze względu na wiek.

Uczniów mających mniej niż 18 lat było	60
Uczniów mających więcej niż 18 lat było	30
Razem	90

VII. Zestawienie uczniów ze względu na przygotowanie do szkoły przemysłowej uzupełniającej.

1. Prawie analfabetów było (na kursie przygotowaw.)	5
2. Uczniów, którzy przed wpisem uczęszczali do szkoły ludowej	83
3. Uczniów, którzy ukończyli jednę lub więcej klas szkół średnich	2
Razem . .	90

VIII. Wykaz klasyfikacyi w r. 1892.

	Kurs przyg.	Kurs przemysłowy		Razem
	I. Oddz.	I. Klasa	II. Klasa	
Zapisało się w roku szkol. 1891/2	48	26	16	90
Otrzymało postęp bardzo dobry .	3	—	3	6
„ „ dobry . . .	20	15	10	45
„ „ zły	13	7	—	20
Nieklasyfikowanych było. . . .	12	4	3	19
Klasyfikowanych było.	36	22	13	71

Nieklasyfikowani byli tacy, którzy szkołę opuszczali lub opuścili z powodu choroby, zmiany miejsca pobytu, zupełnego zaniedbania, bardzo nieprawidłowego uczęszczania do szkoły, dalej z powodu, że ich rodzice odebrali z terminu, że opuścili majstra, że przez majstra zostali wydaleni, a także z powodu służby wojskowej, lub wyzwolin.

IX. Wykaz uczęszczania do szkoły.

	Kurs przygotowaw.	Kurs przemysłowy
Od 1— 10 godzin opuściło	7	5
„ 10— 25 „ „	8	4
„ 25— 50 „ „	12	18
„ 50—100 „ „	12	9
„ 100—150 „ „	6	5
Nad 150 „ „	3	1
Razem . .	48	42

Z tego widać, że uczęszczanie do szkoły, jakkolwiek z roku na rok poprawia się, a tego roku było nieco lepszem niż lat poprzednich, to jednak pozostawia jeszcze wiele do życzenia, głównie z powodu nieżyczliwego stanowiska pp. majstrów wobec szkoły i swoich uczniów Książeczek kontrolnych pp. majstrzy wcale nie podpisują, o postępy uczniów się nie troszczą, karnością nie zajmują.

X. Rozkład i plan nauki.

Nauka odbywała się codziennie od 7—9 wieczór z wyjątkiem soboty, a w niedzielę trwała nauka od $9^{1}/_{2}$—$11^{1}/_{2}$ rano.

Na kursie przygotowawczym było 9 godzin tygodniowo (rysunki dwa razy w tygodniu po $1^{1}/_{2}$ godziny). Na kursie przemysłowym nauka trwała również godzin 9, jednakowoż z powodu słabego uzdolnienia uczniów rysunki zamiast 3 godzin, często (zwłaszcza gdy temat był trudniejszy) 4 godziny tygodniowo zajmowały. Klasa II kursu przemysłowego miała stale 4 godzin rysunków tygodniowo, a ztąd liczba godzin 10.

Uczniowie nie płacili ani za naukę, ani za przybory naukowe zupełnie nic, owszem, szkoła dawała uczniom wszystko: książki, pióra, atrament, ołówki, rysiki, tabliczki, papier, gumę, zeszyty itd. itd.

Co do planu nauki stosowano się zupełnie do instrukcyi „Zasad organizacyi szkół przemysłowych i statutu normalnego", a mianowicie wzięto z poszczególnych przedmiotów na kursach:

Religia. We wszystkich oddziałach szkoły przemysłowej uzupełniającej: Obowiązki ucznia-rzemieślnika w domu, szkole i kościele oraz wskazówki jak dzień przeżyć należy Rozbierano pacierz i wyjaśniano katechizm (bez podręcznika) w połączeniu z biblią w praktycznem zastosowaniu do życia codziennego terminatora-katolika. W szczególności zaś: Kurs przygotowawczy. Wdrażano młodzież do porządku, skupienia ducha, uwagi, skromności, przyzwoitości i uległości. Wyuczono młodzież starannego odmawiania pacierza, następnie rozbierano takowy w ogólności, wreszcie wzięto sześć prawd wiary, siedm św. Sakramentów i siedm grzechów głównych. Przygotowanie do spowiedzi i do Komunii św. I klasa kursu przemysłowego: Pouczono młodzież o obo-

wiązkach chrześcijańskich i szkolnych, rozbierano szczegółowo cały pacierz, mając zawsze na oku codzienne życie rzemieślnika katolika, o sakramentach św. w ogólności a Pokuty i Ołtarza w szczególności. Również rozbierano i tłómaczono przykazania kościelne, a historyą biblijną w zarysie, zwracając uwagę szczególną na figury i proroctwa messyańskie St. Zakonu. II klasa kursu przemysłowego: Powtórzono wszystko jak wyżej, nadto rozbierano szczegółowo siedm św. Sakramentów, sześć grzechów przeciwnych Duchowi św.. o odpuście i o sakramentaliach w ogólności. Historya biblijna Nowego Zakonu. Młodzież wszystkich trzech kursów przystępowała trzy razy w ubiegłym roku do ŚS. Sakramentów, zaś z powodu odbywającej się w miejscowej parafii misyi, przystąpiła wyjątkowo po raz czwarty.

Język polski. Kurs przygotowawczy: Nauka czytania i pisania na podstawie elementarza dla szkół ludowych (dla kilku początkujących). Czytanie i objaśnianie odczytanych ustępów tak pod względem treści całej jak szczegółów, przyczem uwzględniono ustępy z zakresu historyi, geografii, nauk przyrodniczych i przemysłu na podstawie „Pierwszej książki polskiej do czytania dla szkół przemysłowych“. Ćwiczenia piśmienne, a mianowicie: ortograficzne za pomocą dyktatów z uwzględnieniem równobrzmiących wyrazów; pisanie treści odczytanych i opowiedzianych ustępów. I. klasa kursu przemysłowego: Czytanie, objaśnianie i opowiadanie ustępów treści historycznej i geograficznej, przyczem uwzględniano szczególnie geografią monarchii austryacko-węgierskiej tudzież Polski; dalej ustępy z dziedziny nauk przyrodniczych i przemysłu, zawarte w „Drugiej książce do czytania dla szkół przemysłowych“. Nadto 9 ćwiczeń piśmiennych, przy których uczono ortografii lub powtarzano materyał przerabiany przy czytaniu. II. klasa kursu przemysłowego: Czytano, objaśniano, opowiadano ustępy zawarte w „Drugiej książce do czytania dla szkół przemysłowych“ treści ekonomicznej i technologicznej, przyczem podawano rady i objaśnienia, mające związek z zawodowem życiem uczniów.

Rysunki. Kurs przygotowawczy: Objaśnienia, pojęcia symetryi, linii pionowej, poziomej, ukośnej; linij równoległych, względem siebie prostopadłych czyli kąta prostego, czworoboku, jak: prostokątu i kwadratu, trójkąta, sześcioboku, koła i pięcioboku. Objaśniając, rysował nauczyciel na tablicy, a za pomocą odpowiednich pytań starał się wydobyć od uczniów wyczerpujące do danego przedmiotu odpowiedzi. Po uskutecznionem wyjaśnieniu, odpytaniu i nary-

sowaniu na tablicy przez nauczyciela. uczniowie rysowali z wolnej ręki na zeszytach z tablicy. Zakres zatem nauki na kursie przygotowawczym obejmował: linie pionowe, poziome, ukośne, kąt prosty, szereg ornamentów w kwadracie, trójkącie równobocznym, sześcioboku, kole i pięcioboku. Nauki udzielano według wzorów prof. Jana Rottera. I klasa kursu przemysłowego: Rysunki wolnoręczne. Metodyczne postępowanie takie samo jak na kursie przygotowawczym. Nauka obejmowała: trudniejsze ornamenta płaskie geometryczne w kwadracie, trójkącie równobocznym, sześcioboku, kole i pięcioboku; łatwiejsze stylizowane ornamenta liściowe. Posługiwano się tutaj wzorami prof. Jana Rottera i Edwarda Herdtlego. Rysunki geometryczne. Obznajmiono uczniów z najważniejszymi przyrządami do rysunku, objaśniając te przyrządy ćwiczono uczniów w wykreśleniu linii prostych, prostszych form i konstrukcyj geometrycznych najprzód ołówkiem, potem grafionem. Nauczyciel rysował na tablicy, za nim uczniowie na zeszytach lub rysownicach. Naukę geometryi doprowadzono do obliczenia powierzchni figur płaskich, jak: kwadratu, prostokątu, rombu, romboidu, trapezu, trójkąta, wieloboków umiarowych i nieumiarowych, koła. II. klasa kursu przemysłowego: Rysunki wolnoręczne. Stylizowane ornamenta liściowe i kwiatowe według wzorów Herdtlego Edwarda; kontury wykonane najprzód ołówkiem, potem piórem. Ćwiczono też uczniów w nakładaniu farbami. Rysunki geometryczne: Ornamenta geometryczne na podstawie wzorów E. Herdtlego. Przedstawienie brył w rzutach prostokątnych na podstawie modeli i przy użyciu podziałki. (Modele przez Karola Hocke wydane).

Rysunki zawodowe. Rysunek budowniczy: Rysunki najważniejszych konstrukcyi budowniczych z drzewa dla stolarzy według wzorów Józefa Rothe. Wyjaśniono uczniom znaczenie wykonania rysunku dla oznaczenia materyału zapomocą kreskowania lub nakładania farbami; znaczenie kołowania i podziałki. Rysunek mechaniczny: Rysunki dla ślusarzy według wzorów Gustawa Chemnitza i Karola Hesky'ego z zastósowaniem podziałki, kołowania i z odpowiedniem oznaczeniem materyału. Rysunek dla innych zawodów. Dla szewców według wzorów E. Gerharta, dla krawców według wzorów Jana Richtera; dla tokarzy i stolarzy meblowych według wzorów Józefa Storcka. Przy wyjaśnieniu poszczególnych wzorów obznajmiono uczniów z braniem miary i z zastósowaniem podziałki.

Rachunki. Kurs przygotowawczy. Cztery działania liczbami niemianowanymi i mianowanymi w zakresie do 100; w dalszym ciągu cztery działania liczbami całymi w zakresie do 1000. System dziesiętny, miary, monety i wagi metryczne. Cztery działania liczbami w zakresie 1000 i wyżej. Działanie liczbami wieloimiennymi i ułamkami dziesiętnymi. Podzielność liczb, pojęcie ułamków zwyczajnych i zamiana na ułamki dziesiętne, rozszerzanie ułamków zwyczajnych i upraszczanie. Rachunek wnioskowania, a mianowicie: reguła trzech prosta i odwrotna, rachunek procentu (pojedynczy). I. klasa kursu przemysłowego. Cztery działania liczbami całkowitymi, ułamkami dziesiętnymi i zwyczajnymi, reguła trzech pojedyncza i złożona, praktyka włoska, reguła łańcuchowa, reguła spółki, reguła mieszaniny, rachunek procentowy. Z geometryi wzięto obliczanie powierzchni płaszczyzn i objętości brył z ciągłem zastosowaniem do potrzeb rzemieślniczych. Przerobiono wszystkie przykłady z książki szkolnej: „Rachunki dla przemysłowców“. II. klasa kursu przemysłowego: Powtórzono materyał z klasy I. i wzięto rachunek kalkulacyjny i projekty kosztorysowe.

Najważniejsze środki zapłaty, używane w przemyśle, jakoto: monety złote i srebrne. monety zdawkowe, pieniądze papierowe, ażyo, przekazy pocztowe.

Wiadomości o zakładach finansowych, jak kasy oszczędności (pocztowe kasy oszczędności), towarzystwa zaliczkowe, towarzystwa ubezpieczeń i t. p.

Stylistyka przemysłowa. I. klasa kursu przemysłowego: Obznajmiono uczniów z układaniem, kształtem i treścią oraz prawnymi wymaganiami tych pism, które sobie rzemieślnik bez pomocy publicznego doradcy (adwokata lub notaryusza ułożyć może i powinien. Przerobiono więc ogłoszenia, uwiadomienia, okólniki, listy w sprawie zakupna, sprzedaży i zamówienia towarów, oferty, pisma polecające, kwity, świadectwa. II. klasa kursu przemysłowego: Weksle, skrypta dłużne, kontrakty, pełnomocnictwa, cessye, najważniejsze podania do władz rządowych i autonomicznych, prośby i skargi, depesze, ekspedycye kolejowe i pocztowe i wszelkie korespondencye.

Buchalterya. II. klasa kursu przemysłowego: Objaśniano terminologią kupiecką z nauki o dzienniku, księdze kasowej i głównej, inwentarzu i księdze zamówień. Przeprowadzono praktycznie książkowanie w książkach umyślnie według wzorów ksiąg buchalterycznych wydrukowanych i na ten cel przez Wydział szkolny sprawionych.

XI. Karność i obyczaje młodzieży.

Karność i obyczajność uczniów — zostająca w ścisłym związku z prawidłowem uczęszczaniem do szkoły — były w tym roku stosunkowo dobre. Szkoła lub magistrat tylko wyjątkowo karały. Wykroczeń grubszej natury nie było. Wielu uczniów jest prawdziwie wzorowych — a nawet cały oddział (t. j. klasa II. kursu przemysłowego) był w całości, rzec można, także wzorowym. Młodzież rzemieślnicza w ogóle byłaby karną, obyczajną i pilną, gdyby tylko znalazła poparcie ze strony warsztatu.

W ciągu roku szkolnego odwiedzał szkołę Przewodniczący Wydziału szkolnego i Burmistrz Dr. A. L. Serafiński kilka razy, zachęcając każdym razem młodzież do wytrwałości w nauce i pilności w uczęszczaniu, grono nauczycielskie do gorliwości w żmudnej pracy. Także W. ksiądz Kanonik, Proboszcz i Dziekan Bocheński, ks. Franciszek Lipiński wizytował szkołę przemysłową uzup. i był obecny na nauce religii we wszystkich 3 oddziałach.

XII. Klasyfikacya uczniów

szkoły przemysłowej uzupeł. w Bochni za rok szkolny 1892.

Kurs przygotowawczy. Uczniów 48. Gospodarz klasy: Józef Kozłowski.

Stopień I. otrzymali:

1. Julian Brzegowy.
2. Józef Dziadowiec.
3. Jan Figuła, celujący.
4. Jan Galos.
5. Leon Gąsiorowski.
6. Pinkas Gutfreund.
7. Józef Jurek.
8. Stanisław Kosturkiewicz.
9. Piotr Michałkiewicz.
10. Michał Popielak.
11. Henryk Rachfał.
12. Walenty Rzepka.
13. Franciszek Sobas.
14. Józef Samara.
15. Jan Tabor, celujący.
16. Karol Tabor.
17. Jakób Tomasik.
18. Michał Turakiewicz.
19. Józef Warenhaupt.
20. Leon Wójcik.
21. Józef Zachara, celujący.
22. Michał Zachara.
23. Józef Zając.

Stopień II. miało uczniów 12, stopień III. miał 1 uczeń.
Nieklasyfikowano 12.

Kurs przemysłowy. I. klasa. Uczniów 26. Gospodarz klasy: Jan Łukowski.

Stopień I. otrzymali:

1. Józef Bugajski.
2. Karol Broszkiewicz.
3. Aleksy Chamuda.
4. Tomasz Florczyk.
5. Stanisław Jabłoński.
6. Karol Janikowski.
7. Piotr Kołodziej.
8. Jędrzej Litwinek.
9. Walenty Młyński
10. Antoni Piechnik.
11. Stanisław Piekarz.
12. Stanisław Piwowarczyk.
13. Aleksander Płonka.
14. Ludwik Stachowicz
15. Józef Śpiel.

Stopień II. miało 6, a III. 1 uczeń. Nieklasyfikowanych 4.

II. klasa. Uczniów 16. Gospodarz klasy: Jan Różański.

Stopień I. otrzymali:

1. Józef Adamowski.
2. Kazimierz Foigt.
3. Antoni Karaś, celujący.
4. Józef Maroszek.
5. Jan Molecki, celujący.
6. Ignacy Pawulski.
7. Jan Pawulski, celujący.
8. Franciszek Plebanek.
9. Juliusz Sowa.
10. Jan Śliwa.
11. Jan Świder.
12. Józef Wojtanowicz.
13. Antoni Woźniacki.

Nieklasyfikowano 3 uczniów.

Nagrody w książeczkach Kasy oszczędności m. Bochni po 4 złr. otrzymali z I. oddziału: Jan Figuła, z II. oddziału: Stanisław Piekarz, z III. oddziału: Antoni Karaś, Jan Pawulski, Franciszek Plebanek. Pieniędzy na ten cel udzieliła chętnie tutejsza Kasa oszczędności miejska.

Nagrody w książkach do modlitwy otrzymało 10 uczniów, w książkach do nauki 13 uczniów. Mianowicie z I. oddziału: Józef Dziadowiec, Jan Galos, Leon Gąsiorowski, Józef Jurek, Stanisław Kosturkiewicz, Franciszek Sobas, Jan Tabor, Michał Turakiewicz, Jan Tomasik, Józef Warenhaupt, Józef i Michał Zacharowie (12). Z II. odziału: Aleksy Chamuda, Stanisław Jabłoński, Piotr Kołodziej, Jędrzej Litwinek, Józef Śpiel, Jan Pawulski (6). Z III. oddziału: Józef Adamowski, Kazimierz Foigt, Jan Molecki, Juliusz Sowa, Antoni Woźniacki (5). Razem 23.

Książeczek do modlitwy udzielił hojną ręką Wiel. ksiądz Kanonik Lipiński, Prepozyt miasta Bochni, a funduszu na książki treści świeckiej dostarczył Wydział szkolny. Prócz tego w ciągu roku jeden uczeń najbiedniejszy otrzymał dwojakie odzienie i nieco bielizny. Na taki sam cel złożył także 5 złr. na ręce Kierownika Przewodniczący Wydziału Dr. A. L. Serafiński.

XIII. Inwentarz szkoły.

1. Cztery lampy błyskawiczne. 2. Wielka tablica pionowa do rysunków. 3. Trzy szafy. 4 Dwa stoły do rysowania (miasto ławek) i cztery stołki. 5. Mapa ścienna Bauera przedstawiająca monarchią austro-węgierską (w polskim języku). 6. Czterdzieścitrzy rysownic. 7. Trzydzieści rygownic. 8. Trzydzieści trójkątów. 9. Linia wielka z rączką. 10. Trójkąt wielki z rączką. 11. cyrkiel wielki zwykły i cyrkiel do mierzenia brył. 12. Piędziesiąt egzemplarzy „Pierwsza książka polska dla szkół przemysłowych“. 13. Trzydzieści egzemp.: „Druga książka polska dla szkół przemysłowych“. 14. Trzydzieści egzemp.: „Nauka rachunków dla przemysłowców“. 15. Dwadzieścia pudełek z przyrządami do rysowania (reiszeigów) nr. III., dziesięć pudełek nr. II. i jedno pudełko nr. I. 16. Rozmaite wydawnictwa wzorów do rysunków wraz z modelami, wciągnięte do inwentarza szkolnego pod liczbami: 3 (Rottera), 30 (Herdtlego), 31 (Richtera), 32 (Gerharta), 33 (Herdtlego), 34 (Herdtlego), 35 (Fallenböcka), 36 (Andelego), 37 (Storcka), 38 (Chemnitza), 39 (Rothego), 40 (Hesky'ego), 41 (Hocka z 35 modelami z drzewa), 46 (Odrzywolskiego: Zabytki przemysłu artystycznego). Prawie wszystkie powyższe środki pomocnicze do rysunków kupiła dla Szkoły Świetna Komisya krajowa dla spraw przemysłu, za pośrednictwem Wielm. J. Frankego, Członka Rady Szkolnej kraj., za sumę 300 złr., udzieloną przez Wys. Ministeryum Wyz. i Ośw. Modeli gipsowych szkoła jeszcze nie ma.

XIV. Biblioteka dla uczniów.

Przy każdej szkole wogóle, a więc i przemysłowej uzupełniającej, jest bardzo pożyteczna choćby najskromniejsza biblioteczka dla uczniów. Uczniowie od początku istnienia tej szkoły w Bochni zawsze chętnie czytali książki. Potrzebie tej zaradzał kierownik jak mógł, w końcu jednak widział niepodobieństwo obejścia się bez większej liczby książek do czytania. W celu założenia stanowczo a koniecznie biblioteki dla młodzieży tej szkoły złożył na ten cel ze swych funduszów 10 złr., a zaprosiwszy do współdziałania i grono nauczycielskie, uzyskał od niego także znaczną pomoc. Złożyli bowiem na bibliotekę pp. nauczyciele: Jan Łukowski 4 złr., Ks. J. Wnękowicz 2 złr., prof. M. Szklarz 2 złr., Józef Ko-

złowski 2 złr., W. Hostynek 1 złr., J. Różański 1 złr. i 2 książki. Co razem wynosi 22 złr. Z funduszu tego kierownik kupił 26 książek rozmaitej treści.

XV. Zakończenie.

Tegoroczny popis odbyty dnia 15 maja b. r. miał jeszcze więcej cech uroczystości niż lat poprzednich. Albowiem na zaproszenie Wydziału przybyli: WWPP. J. Kerekjarto c. k. starosta, A. Strzelbicki c. k. radca żup bocheńskich, A. Brandt b. radca sądu, Szymon Matusiak c. k. insp. powiatowy, L. Kurkiewicz przewodniczący stowarzyszenia rękodzielników, liczny zastęp inteligencyi i rękodzielników. Przewodniczył burmistrz Dr. A. L. Serafiński. Uczniowie śpiewem rozpoczęli i zakończyli popis. Z życzliwą zachętą do pracy i wytrwałości przemówił na końcu Dr. Serafiński i zamknął tę uroczystość, która szczególnie tym, co tego roku skończyli kurs przemysłowy i szkołę opuścili, długo w pamięci pozostanie.

Rok szkolny przyszły rozpocznie się dnia 16 września 1892. Wpisy trwać będą 13, 14 i 15 września w sali szkoły ludowej żeńskiej w Bochni.

XVI. STATUT
szkoły przemysłowej uzupełniającej w Bochni.

Cel szkoły.

§. 1. Celem szkoły przemysłowej uzupełniającej w Bochni jest udzielenie uczniom i pomocnikom, pracującym w zawodzie przemysłowym takich wiadomości teoretycznych, i o ile możności praktycznych, które im są potrzebne do korzystnego wykonania swego zawodu.

Skład szkoły.

§. 2. Szkoła składa się z kursu przygotowawczego o jednej klasie, która może być podzieloną na (2) dwa oddziały, i z kursu przemysłowego o dwu klasach, i jest połączoną ze szkołą ludową w Bochni, w której lokalnościach odbywa się nauka.

Rozkład nauki określa plan lekcyjny, zatwierdzony przez c. k. Ministerstwo oświaty i Wydział krajowy.

Utrzymanie szkoły.

§. 3. Do utrzymania szkoły przyczynia się:
a) c. k. Ministerstwo oświaty;
b) fundusz krajowy;
c) gmina Bochnia.

Wszelkie dochody przeznaczone do szkoły, wpływają do jej funduszu.

Wydział szkolny.

§. 4. Nadzór miejscowy i Zarząd ekonomiczny szkoły sprawuje Wydział szkolny, składający się z burmistrza, dwu delegatów rady gminnej, jednego delegata c. k Ministerstwa oświaty, jednego delegata Wydziału krajowego, kierownika szkoły i po jednym delegacie Zarządu każdego z tych funduszów, które przyczyniają się do utrzymania szkoły datkiem, wynoszącym przynajmniej 100 złr. rocznie. Burmistrz jest przewodniczącym wydziału szkolnego, który wybiera ze swego grona zastępcę przewodniczącego i skarbnika. Członkowie wydziału szkolnego sprawują swój urząd bezpłatnie przez 3 lata; po upływie tego czasu mogą być ponownie wybrani.

§. 5. Wydział szkolny odbywa posiedzenie zwyczajne raz na miesiąc; posiedzenia nadzwyczajne zwołuje przewodniczący na żądanie dwu członków Wydziału. Do prawomocności uchwały potrzebną jest obecność większości członków Wydziału i większość bezwzględna obecnych. W razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

§. 6. Wydział szkolny zarządza funduszami szkoły; przedstawia corocznie Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych projekt budżetu, a przy końcu roku kalendarzowego udokumentowane zamknięcie rachunków; na wniosek grona nauczycieli asygnuje wydatki na utrzymanie i uzupełnienie środków naukowych. Z subwencyi c. k. Ministerstwa oświaty składa temuż Ministerstwu osobny rachunek przy końcu roku kalendarzowego.

Każdy członek Wydziału szkolnego przyjmuje na siebie obowiązek przekonywania się w sposób odpowiedni o pilności i karności uczniów, tudzież o stanie lokalności, urządzeń i środków naukowych szkoły. Na wszelkie spostrzeżone usterki należy po skończonej nauce zwrócić uwagę kierownika szkoły w nieobecności uczniów, a gdyby kierownik nie mógł sam usunąć tych usterek, należy je przedstawić

Wydziałowi szkolnemu. Członkowie Wydziału nie wpływają bezpośrednio ani na sposób udzielania nauki, ani na karność szkolną.

Kierownik.

§. 7. Kierownictwem szkoły pod względem pedagogicznym i dydaktycznym zajmuje się kierownik, którego na wniosek Wydziału szkolnego mianuje i oddala Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Ministerstwem oświaty. Kierownik przyjmuje uczniów, czuwa nad ich pilnością i karnością; utrzymuje w porządku zbiory środków naukowych, do czego może używać pomocy nauczycieli; przedstawia Wydziałowi szkolnemu wnioski względem mianowania nauczycieli, tudzież w porozumieniu z gronem nauczycieli wnioski względem zakupna środków naukowych; załatwia czynności administracyjne, połączone z kierownictwem szkoły; przestrzega ścisłego wykonania planu lekcyjnego, i jest odpowiedzialny za stan szkoły pod względem pedagogicznym i dydaktycznym. Przy końcu roku szkolnego przedstawia Wydziałowi szkolnemu sprawozdanie o stanie szkoły, które Wydział szkolny ze swoją opinią przesyła Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych.

Nauczyciele.

§. 8. Nauczycieli przedstawia do nominacyi Wydział szkolny na wniosek kierownika, a Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Ministerstwem oświaty, mianuje i oddala ich na podstawie wniosku Wydziału szkolnego. Tych nauczycieli, których opłaca wyłącznie c. k. Ministerstwo Oświaty, mianuje to Ministerstwo. Kierownik i nauczyciele pobierają za swoje czynności renumeracyą z funduszu szkolnego z dołu w pewnych terminach, które Wydział szkolny ustanawia.

§. 9. Kierownik wyznacza z grona nauczycieli dla każdej klasy gospodarza, który czuwa bezpośrednio nad pilnością i karnością uczniów swojej klasy. Nauczyciele odbywają przynajmniej raz na dwa miesiące pod przewodnictwem kierownika konferencyę, na której obradują nad pilnością i karnością uczniów, nad ich postępem w naukach, nad zakupnem środków naukowych i t. p. Protokół konferencyi ma być przez kierownika przedłożony Wydziałowi szkolnemu. Sprawy, należące do zakresu działania Wydziału, załatwia Wydział; sprawy zaś, wymagające zatwierdzenia władz wyższych, przedkłada Wydział szkolny Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych. Wniosek na wykluczenie ucznia wymaga zatwierdzenia przez Wydział szkolny.

 Przy końcu roku szkolnego podaje każdy nauczyciel wykaz szczegółowy materyi, która stanowiła przedmiot jego nauki. Ten wykaz ma być dołączony do sprawozdania rocznego kierownika szkoły (§. 7).

Zbiory środków naukowych.

§. 10. Wydział szkolny ma staranie o zaopatrzenie szkoły w środki naukowe i o uzupełnienie środków tych. Szkoła korzysta ze środków tego zakładu naukowego, z którym jest połączoną za poprzedniem porozumieniem się z zarządem tegoż zakładu. Wszystkie środki naukowe mają być zapisane do inwentarza szkoły; środki, zakupione z subwencyi c. k. Ministerstwa Oświaty, należy zapisywać jako własność tegoż Ministerstwa.

Przyjmowanie uczniów.

§. 11. Przyjmowanie uczniów odbywa się między 1 a 15 września każdego roku. W czasie późniejszym można tylko takich uczniów przyjmować, którzy udowodnią, że są należycie przygotowani do korzystania z dalszego ciągu nauki.

Warunki przyjęcia.

§. 12. Na kurs przemysłowy będą przyjęci tacy uczniowie, którzy ukończyli szkołę pospolitą z dobrym postępem, lub złożyli egzamin wstępny, tej szkole odpowiadający. Uczniowie, którzy nie posiadają odpowiednich wiadomości, będą przyjęci na kurs przygotowawczy.

Obowiązek uczęszczania do szkoły.

§. 13. Według §. 75 *a)* i §. 100 ustawy z dnia 8 marca 1885, zmieniającej i uzupełniającej ustawę przemysłową (Dz. u. p. L. 22) każdy przedsiębiorca przemysłowy (majster) w Bochni ma obowiązek pozostawić robotnikom przemysłowym aż do ukończenia 18 lat życia, czas potrzebny do uczęszczania do szkoły przemysłowej uzupełniającej, tudzież nadzorować ich uczęszczanie do szkoły. Majster postępujący wbrew tym przepisom, podlega według §. 133 *a)* ustawy przemysłowej karze od 10—400 złr.

Każdy uczeń jest obowiązany uczęszczać regularnie na naukę według przepisów planu lekcyjnego, zachowywać się przyzwoicie, szanować urządzenia szkolne i środki naukowe i stosować się do postanowień władzy szkolnej. Przepisy szczegółowe dla uczniów i kary za ich przekroczenia zawiera

osobny regulamin szkolny, wypracowany przez grono nauczycieli i zatwierdzony przez Wydział szkolny.

Kontrola pilności uczniów.

§. 14. Kierownik szkoły uwiadamia majstrów w sposób odpowiedni o pilności uczniów, którzy naukę zaniedbują. Wydział szkolny wzywa majstrów ustnie lub pisemnie, aby zniewalali uczniów do pilnego uczęszczania do szkoły. Gdyby te wezwania nie skutkowały, natenczas Wydział szkolny donosi o tem Władzy przemysłowej, aby wdrożyła postępowanie według przepisów ustawy.

Opłaty uczniów.

§. 15. Nauka w kursie przygotowawczym i w kursie przemysłowym jest bezpłatna.

Czas nauki.

§. 16. Nauka rozpoczyna się 15 września i trwa do 15 maja roku następnego. Nauka odbywa się w dniach i godzinach następujących:

Codziennie między godziną 7 a 9 wieczór, a w dniach niedzielnych od 9½—11½ rano. Razem godzin 9 tygodniowo.

Popis publiczny.

§. 17. Między 15 a 30 maja każdego roku odbywa się popis publiczny uczniów wobec Wydziału szkolnego, reprezentantów władz i przemysłowców miejscowych. O popisie odbyć się mającym należy zawiadomić Komisyą krajową dla spraw przemysłowych.

Podczas popisu odbywa się wystawa prac pisemnych, rysunków i t. p. wszystkich uczniów.

Świadectwa.

§. 18 Przy końcu roku szkolnego otrzymuje każdy uczeń wykaz swego zachowania się i pilności, tudzież swego postępu w każdym poszczególnym przedmiocie nauki. Po ukończeniu nauki otrzymuje każdy uczeń świadectwo skończonej nauki uzupełniającej.

Zmiana statutu lub planu nauki.

§. 19. Każda zmiana tego statutu lub planu lekcyjnego wymaga zatwierdzenia c. k. Ministerstwa oświaty i Wydziału krajowego.

W Bochni, dnia 16 maja 1892.

Kierownik szkoły:	Przewodniczący Wydziału szkolnego:
Dr. A. L. Serafiński.	**Prof. Henryk Machnicki**